

STORTINGET

Representantforslag 245 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen og Terje Halleland

Dokument 8:245 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen og Terje Halleland om ny økonomisk politikk og samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Norges rikdom på naturressurser har skapt grunnlag for en utrolig velstandsvekst over noen få tiår. Olje- og gasseventyret har skapt en sterk industrisektor som bærer velferdsordningene, og et pensjonsfond som over kort tid har blitt av betydelig størrelse.

Olje og gass har gitt store eksportinntekter som har gitt grunnlag for velferdsordninger og investeringer i offentlig infrastruktur. Forslagsstillerne legger til grunn at dette vil kunne fortsette i mange tiår til. Bare om lag halvparten av kjente ressurser er hentet opp, og teknologiutvikling gjør at det blir mulig å nyttiggjøre seg ressurser som tidligere ikke var tilgjengelige.

Det er likevel grunn til å bemerke at det er betydelige politiske krefter som ønsker å avslutte olje- og gasseventyret allerede nå og erstatte svært lønnsom produksjon som gir store inntekter til landet, med subsidiering av ulønnsomme næringer. Forslagsstillerne vil advare mot en slik samfunnsrasering, som vil gjøre både landet og befolkningen fattigere hvis tusenvis av arbeidsplasser blir borte og mange bedrifter skal avvikles.

Olje- og gassinntektene har gitt grunnlag for en betydelig formue i Statens pensjonsfond. Forslagsstillerne

støtter intensjonen om at utvinning av petroleumsressurser skal ha et generasjonsperspektiv. Det er likevel slik at mens landets formue vokser raskt, er det store mangler i infrastrukturen over hele landet, og det er et betydelig etterslep på offentlig vedlikehold. Investering i infrastruktur som bygger landet og knytter det sammen, er viktig både for dagens og kommende generasjoner. Derfor bør en større del av formuen investeres i samfunnsnyttig infrastruktur som veier og bygningsmasse i Norge. Det gir grunnlag for videre vekst.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen gjør det nødvendig med mer og raskere anskaffelse av større forsvarsmateriell til både land-, sjø- og luftmakt enn det som langtidsplanen for Forsvaret legger til grunn. Eksempel er her planlagt anskaffelse av nye stridsvogner og helikoptre. Forslagsstillerne mener at dette er store investeringer som ikke skal gå på bekostning av Forsvarets drift.

Det fremkommer av Arbeiderparti-Senterparti-regjeringens politiske plattform at man ønsker en gravis endring av fondets formål til å bli en del av klimapolitikken. Forslagsstillerne vil på det sterkeste advare mot å bruke pensjonsfondet til klimapolitisk spekulasjon. Dersom regjeringen velger å gjøre pensjonsfondet til et klimapolitisk instrument som skal fremme bestemte teknologiske løsninger og motarbeide andre, vil dette svekke pensjonsfondets omdømme og innebære høy risiko.

Handlingsregelen

Handlingsregelen for innfasing av oljeinntektene i norsk økonomi har hatt som intensjon å bidra til økt verdiskapning og mer produktivitet. Da regelen ble etablert, ble skatte- og avgiftspolitikken samt investe-

ringer i infrastruktur trukket frem som eksempler på områder som er viktige for å skape en mer robust økonomi.

Et større økonomisk handlingsrom har vært benyttet til å forbedre skattesystemet og redusere både personskatten og selskapskatten, og særavgifter har blitt avviklet i perioden 2013–2021. Denne trenden er nå brutt ved at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen for 2022 fikk gjennomslag for de største skatte- og avgiftsøkningene siden handlingsregelen ble etablert.

Det har vært en betydelig økning i investeringstakten i veisektoren, og etableringen av Nye Veier AS med sammenhengende utbygging av hovedveinettet har gitt mer ny vei raskere og rimeligere. Den ineffektive og særnorske bompengeregningen bidrar fortsatt til å svekke trafikkgrunnlaget for nye veiutbygginger fordi bompenger har avvisningseffekt. Forslagsstillerne vil i denne sammenheng vise til Fremskrittspartiets forslag om å innløse bompengegjeld ved å gjøre bruk av infrastrukturfondet i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2022.

Forslagsstillerne mener at bevilgninger under handlingsregelen skal legge vekt på produktivitetsfremmende satsing på infrastruktur og skatte- og avgiftsreduksjoner.

Regjeringen skal i hvert forslag til statsbudsjett redegjøre for hvordan oljepengene er brukt i forhold til disse kriteriene. Samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i veier og bygningsmasse samt større kapitalvarer skal gi rom for en høyere oljepengebruk enn bevilgninger til løpende driftskostnader. Forslagsstillerne mener videre at anskaffelse av nytt utstyr og materiell til Forsvaret også skal defineres som investeringer som kommer i tillegg til handlingsregelen og føres som «formuesomplussing» («aktiveres»).

Investeringsbudsjett

En av handlingsregelens svakheter er etter forslagsstillerne mening at det ikke er et skille mellom drift og investering. Det skilles heller ikke mellom lønnsomme og ulønnsomme investeringer. Forslagsstillerne mener det er på høy tid at det gjennomføres et skille mellom investeringer og drift i statsbudsjettet, og at lønnsomme investeringer i realkapital ikke skal utgiftsføres direkte, men aktiveres som «formuesomplussing» og kostnadsføres gjennom avskrivninger over investeringens levetid. På investeringstidspunktet vil investeringen behandles budsjettmessig på lik linje med hva som eksempelvis er praksis for kapitaltilførsel til statlige selskap. Samtidig må beregningen av samfunnsøkonomisk lønnsomhet gjennomgås, og det må legges til grunn kalkulasjonsrenter som er i bedre samsvar med realitetene.

En handlingsregel vil fortsatt omfatte driftsutgifter og investeringer som ikke oppfyller kravene til lønnsomhet.

Når oljeinntektene i større grad benyttes til investeringer som grunnlag for videre vekst, er dette i pakt med gjeldende regelverks intensjon for innfasing av oljeinntekter samtidig som søkelyset i større grad kan rettes mot statens pengebruk på løpende drift. Regjeringen skal årlig redegjøre for hvordan handlingsrommet som oljepengene gir, er benyttet.

Forvaltning av gjennomførte investeringer

Budsjettordningen har ikke egne generelle systemer for vedlikehold av gjennomførte investeringer. Dette er en svakhet, og over tid viser dette seg gjennom et betydelig vedlikeholdsetterslep. Vei- og jernbanesektoren er et eksempel på dette. Selv om det fra regjeringsskiftet i 2013 har blitt tilført mer ressurser til løpende vedlikehold og reduksjon av etterslep for både vei og jernbane, må det gjøres grep for å ta bedre vare på de investeringene som gjøres. Dette er et gjennomgående problem for store deler av den offentlige infrastrukturen. På denne bakgrunn bør det også for statsbudsjettet gjennomføres et samordnet system for vedlikehold av infrastruktur som gir grunnlag for innhenting av det betydelige vedlikeholdsetterslepet på offentlig infrastruktur. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom avsetninger til vedlikehold.

Stopp sløsingen

Forslagsstillerne mener det er grunn til å begrense utgiftsveksten til symbolske klimatiltak, innvandring og integrering samt bistand. Det er samtidig store uløste oppgaver innen helse og omsorg samt infrastruktur. Det er omfattende helsekøer, og befolkningen har ikke tilgang til den beste og mest effektive medisinen. Det er store mangler i eldreomsorgen, der det er kommunal økonomi og ikke den enkeltes hjelpebehov som er avgjørende. Man kan få mer igjen for ressursene ved å la alle gode krefter få delta i omsorgsarbeidet.

Dersom alle gode krefter gis anledning til å delta i utviklingen av omsorgssektoren, vil dette også gi flere og bedre tjenester for de ressursene som er tilgjengelige. Forslagsstillerne mener derfor det må bli slutt på sløsingen, og at det er velferdsstatens primæroppgaver som skal prioriteres.

Forslagsstillerne mener at etter mer enn 20 år er handlingsregelen moden for en revisjon som kan bringe praksis mer i tråd med hva som var regelens intensjon, nemlig økt verdiskapning og mer produktivitet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en revisjon av handlingsregelen og fremme et nytt forslag til ankerfeste for den økonomiske politikken basert på følgende premisser:

- 1) I statsbudsjettet skal det gjennomføres følgende endringer:
 - Det etableres et skille mellom drift og investeringer.
 - Samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i infrastruktur, sentral bygningsmasse og annen større realkapital som forsvarsmateriell skal aktiveres som «formuesomplassing».
 - Handlingsregelen kan fortsatt omfatte driftsutgifter og investeringer som ikke oppfyller kravene til lønnsomhet, men bruken må redegjøres for.
- Det innføres et system for vedlikehold av gjennomførte investeringer og innhenting av det betydelige vedlikeholdsetterslepet på infrastruktur.
- 2) Oljefondet skal ikke brukes til klimapolitisk spekulasjon, men fortsatt ha høyest mulig avkastning som formål.
- 3) Oljeformuen skal i større grad også komme dagens generasjoner til gode gjennom lavere skatter og avgifter samt prioritering av velferdsstatens kjerneoppgaver.
- 4) Bruken av oljeformuen på symbolske klimatiltak, innvandring og integrering samt bistand skal reduseres.
- 5) Kriteriene for beregning av samfunnsøkonomisk nytte gjennomgås. Prosjektets evne til å løse kapasitetsproblemer på kort og lang sikt skal gis betydelig vekt, og kalkulasjonsrentene som legges til grunn, skal gjennomgås.
- 6) Olje- og gassnæringen skal videreutvikles og gis rammebetingelser som stimulerer flere aktører til mer letevirsomhet basert på premissene i det gjeldende petroleumsskatteregimet.

11. mai 2022

Sylvi Listhaug

Hans Andreas Limi

Roy Steffensen

Terje Halleland

